

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський державний політехнічний коледж

ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки молодший спеціаліст

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму підготовки 050702 «Електромеханіка»

(шифр і назва напрямку)

спеціальність 5.05070205 «Обслуговування та ремонт електроустаткування

автомобілів і тракторів»

(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП *ПП.08*)

Харків

2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Харківський державний політехнічний коледж
(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: викладач першої категорії О.А.Найдьонова

Обговорено та рекомендовано методичною радою Харківського державного політехнічного коледжу

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол №__

Голова методичної ради коледжу

_____ (_____)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста напрям підготовки «050702 «Електромеханіка», спеціальність 5.05070205 «Обслуговування та ремонт електроустаткування автомобілів і тракторів».

«Охорона праці в галузі» - нормативна дисципліна, яка вивчається у вищих навчальних закладах з метою формування у майбутніх фахівців щодо стану і проблем охорони праці у галузі відповідно до напрямку їх підготовки, складу і функціонування системи управління охороною праці та шляхів, методів і способів забезпечення умов виробничого середовища і безпеки в галузі згідно з чинним законодавством та іншими нормативно-правовими актами.

Основою створення безпечних умов праці щодо конкретного виробництва є чіткі знання небезпечних і шкідливих факторів, пов'язаних з цим виробництвом, їх впливу на організм людини, вимог нормативних документів щодо обмеження цього впливу, методів і засобів захисту працюючих. Ці знання студенти мають отримати в результаті вивчення дисципліни «Охорона праці у галузі».

Основою для розробки програми є Типова навчальна програма нормативної дисципліни «Охорона праці у галузі» для вищих навчальних закладів, що розроблена відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010р. №969/922/216 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 9 листопада 2010 року за № 1057/18352.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є аналіз умов праці, технологічних процесів, виробничого обладнання, робочих місць, трудових операцій, виявлення шкідливих і небезпечних факторів, виникнення можливих аварійних ситуацій та визначення заходів з поліпшення умов праці.

Міждисциплінарні зв'язки:

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни: хімія, біологія, психологія, гігієна та санітарія, екологія, економіка, філософія, ергономіка.

Навчальна програма дисципліни «Охорона праці в галузі» розроблена з урахуванням того, що студенти вивчають загальні питання безпеки в умовах її життя і діяльності в побут, громадських місцях, на виробництві, у нормативних навчальних дисциплінах «Безпека життєдіяльності» і «Основи охорони праці», а також окремі питання охорони праці в загально-технічних і професійних дисциплінах за обраною спеціальністю.

Навчальна програма дисципліни «Охорона праці в галузі» передбачає вивчення актуальних питань охорони праці для конкретної галузі господарської та науково-дослідної діяльності з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

1. Правові та організаційні основи охорони праці.
2. Основи виробничої та пожежної безпеки.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі.

1.2. Завдання вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати :

- міжнародні норми в галузі охорони праці;
- міжгалузеві і галузеві нормативні акти з охорони праці, їх кодування;
- управління охороною праці на галузевому рівні, на рівні підприємства;
- показники ефективності функціонування системи управління охороною праці в галузі;
- навчання з питань охорони праці при підготовці працівників, при їх прийнятті на роботу та в період роботи;
- дії та порядок проведення розслідування і ведення обліку нещасних випадків, робити аналіз наслідків травматизму та профзахворювань;
- фактори, які можуть спричинити професійні захворювання у галузі;
- основні напрямки попередження виробничого травматизму в умовах галузі;
- правила надання першої медичної допомоги при нещасних випадках;
- класи робіт за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу в галузі;
- гігієнічна класифікація шкідливих речовин за характером дії на організм людини та класи небезпечності шкідливих речовин;
- шляхи зниження тяжкості та напруженості трудового процесу для умов галузі;
- системи заходів безпечної експлуатації виробничого обладнання, технологічних процесів, електроустановок та будівель;
- організація безпечного проведення вантажно-розвантажувальних робіт;
- вимоги безпеки до технічного стану устаткування рухомого складу;
- основні вимоги техніки безпеки при експлуатації, технічному обслуговуванні та ремонті автомобілів;
- проведення технічного огляду транспортних засобів;
- вимоги безпеки при виконанні робіт з підвищеною небезпекою;
- вимоги до організації безпечного проведення робіт в електроустановках;
- надання першої допомоги при ураженні електричним струмом;
- вимоги техніки безпеки при виконанні робіт на промислових об'єктах і об'єктах спеціального призначення;
- вимоги пожежної безпеки до інженерного обладнання, будівель та споруд;
- пожежну безпеку при обслуговуванні автомобілів;
- фактори пожежної небезпеки галузевих об'єктів;

вміти :

- застосовувати на практиці отриманні знання з охорони праці;
- вести нормативно-технічну документацію щодо охорони праці;
- провести інструктажі на робочому місці з питань захисту від шкідливих та небезпечних факторів;
- організувати розслідування нещасного випадку на виробництві;
- проводити аналіз і профілактику виробничого травматизму та професійних захворювань, здійснювати заходи щодо їх попередження;
- надавати першу медичну допомогу при нещасних випадках;
- оцінювати відповідність санітарно-гігієнічних умов праці діючим нормам;
- застосовувати на практиці індивідуальні та колективні засоби захисту працюючих;
- оцінити безпечність виробничих процесів, технологічного обладнання за окремими чинниками;
- визначати категорію приміщень за небезпекою ураження електричним струмом;
- надавати долікарську допомогу при електричних ударах;
- вживати необхідні заходи із попередження пожеж згідно з вимогами пожежної безпеки;
- ефективно користуватися первинними засобами пожежогасіння;
- впроваджувати організаційні та технічні заходи з метою поліпшення безпеки праці.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Змістовний модуль 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці

Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва.

Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності.

Змістовний модуль 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охороною праці в галузі

Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.

Змістовний модуль 3. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці

Органи державного нагляду за охороною праці. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Держгірпромнагляд. Права і відповідальність посадових осіб Держгірпромнагляду. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці. Проведення державного нагляду за охороною праці. Види та основні параметри проведення наглядових заходів.

Змістовний модуль 4. Система управління охороною праці в організації

Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації. Положення про СУОП, структура та зміст його розділів.

Галузеві системи управління охороною праці. Мета та принципи функціонування. Організаційна та функціональна структури СУОПГ.

Змістовний модуль 5. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків

Загальні положення та визначення. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування.

Встановлення зв'язку нещасного випадку з виробництвом.

Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Розслідування нещасних випадків. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи.

Розслідування та облік аварій. Розслідування інцидентів та невідповідностей.

Особливості розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.

Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Методи дослідження виробничого травматизму.

Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Змістовий модуль 6. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві

Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування.

Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Правління Фонду. Виконавча дирекція Фонду. Страхові експерти з охорони праці, їх функції і повноваження. Фінансування страхових виплат, соціальних послуг та профілактичних заходів. Джерела фінансування Фонду. Страхові тарифи. Страхові виплати. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків. Обов'язки Фонду. Права та обов'язки застрахованої особи. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника.

Модуль 2. Основи виробничої та пожежної безпеки

Змістовий модуль 7. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі

Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Мікроклімат робочої зони.

Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Вимоги безпеки під час застосування шкідливих речовин. Заходи безпеки при операціях з паливно-мастильними матеріалами.

Вимоги безпеки праці під час експлуатації систем опалення, вентиляції і кондиціювання повітря на підприємствах автомобільного транспорту. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони. Вимоги до засобів індивідуального захисту. Важкість праці: Динамічні, статичні навантаження. Напруженість праці. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці.

Змістовий модуль 8. Виробничі фактори

Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення. Розрахунок штучного освітлення виробничого приміщення.

Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.

Шум. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

Інфразвук та ультразвук. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

Виробничі джерела іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. Методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.

Змістовий модуль 9. Загальні вимоги безпеки в галузі

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.

Вимоги до приміщення для технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів. Вимоги безпеки до обладнання транспортних засобів. Вимоги безпеки до устаткування, пристроїв, інструменту. Вимоги безпеки під час зберігання транспортних засобів. Техніка безпеки при ремонті електроустаткування автомобіля. Вимоги безпеки під час технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів. Вимоги безпеки під час виконання слюсарних та мастильних робіт. Вимоги безпеки під час перевірки технічного стану транспортних засобів. Вимоги безпеки під час технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі. Вимоги безпеки під час виконання шиномонтажних, вулканізаційних та зварювальних робіт. Вимоги безпеки під час виконання фарбувальних робіт та антикорозійної обробки автомобілів. Вимоги безпеки під час виконання акумуляторних робіт. Основні вимоги безпеки при роботі на верстатах. Вимоги безпеки під час експлуатації транспортних засобів. Вимоги безпеки під час навантаження, розвантаження та перевезення вантажів. Вимоги безпеки під час виконання підйомно-транспортних робіт. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Вимоги до працівників певних категорій і порядок допуску їх до роботи.

Змістовий модуль 10. Електробезпека

Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи. Звільнення потерпілого від дії електричного струму. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах автомобільного транспорту.

Змістовий модуль 11. Основи пожежної профілактики на галузевих об'єктах

Класи виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпеці. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

Протипожежні перешкоди. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Державний пожежний нагляд. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації промислових об'єктів, будинків, споруд, технологічного обладнання. Пожежна безпека при обслуговуванні автомобілів.

Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.

3. Рекомендована література

Базова

1. Закон України «Про охорону праці».
2. Кодекс законів про працю України.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
4. Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Постанова КМУ № 1232 від 30.11.2011р. (із змінами та доповненнями).
5. Охорона праці в галузі: навчальний посібник / П. С. Атаманчук [та ін.]; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. - К.: Центр учбової літератури, 2017. - 322 с.
6. Охорона праці в галузі [Текст]: практикум: навч. посібник / О.В.Коновалова.– Київ : Центр учбової літератури, 2015. – 98 с.
7. Грибан В. Г., Негодченко О. В. Охорона праці. Навч. посіб. 2-ге вид. — К.: Центр учбової літератури, 2017. - 280 с.
8. Запорожець О. І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 264 с.
9. Пістун І. П., Хом'як Й. В., Хом'як В. В. Охорона праці на автомобільному транспорті. Навчальний посіб. – Суми: Університетська книга, 2005.– 374с.
10. Охорона праці в галузі. Транспорт і транспортна інфраструктура: навч. посібник / В. І. Голінько, С. І. Чеберячко; за ред. В. І. Голінька. – Д.: Національний гірничий університет, 2011. – 220 с.
11. Гандзюк М. П., Желібо Є. П., Халімовський М. О. Основи охорони праці: Підручник. 5-е вид. / За ред. М. П. Гандзюка. – К.: Каравела, 2016. – 384 с.
12. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці: Підруч.-Вид. 3-є. перероб. і доп.- Львів:УАД.2008.-336 с.
13. НПАОП 0.00-1.62-12 «Правила охорони праці на автомобільному транспорті», затверджені наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 09.07.2012р. № 964.

Допоміжна

1. Івах Р. М., Бедрій Я. І., Білінський Б. О., Козяр М. М. Основи охорони праці: Навч. пос. - К.: Кондор, 2015. - 464 с.
2. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П.Пістуна– Львів: «Тріада плюс», 2011 – 436 с.
3. Сажко, В. А. Електрообладнання автомобілів і тракторів: підручник / В. А. Сажко. — 2-ге вид. — Київ: Каравела, 2014. — 400 с.
4. Лудченко О. А. Технічна експлуатація і обслуговування автомобілів: Технологія: Підручник. – К.: Вища шк., 2007. – 527с.
5. ДБН В 2.5-28-2006. «Природне та штучне освітлення».
6. НПАОП 0.00-8.24-05 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою», затверджений наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005р. № 15 (із змінами та доповненнями).
7. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417.
8. Міжнародний стандарт SA8000: 2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International.
9. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 – «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.dsp.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби України з питань праці (Держпраці)
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
3. <http://www.dsns.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування України
5. <http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

VII семестр - екзамен

Критерії оцінювання знань студентів

- оцінка «відмінно» виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно відповідати на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних задач з охорони праці в галузі;
- оцінка «добре» виставляється за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач з охорони праці в галузі;
- оцінка «задовільно» виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач з охорони праці в галузі;
- оцінка «незадовільно» з можливістю повторного складання екзамену виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач з охорони праці в галузі.

5. Засоби діагностики успішності навчання

1. Практичні роботи згідно робочої навчальної програми.
2. Поточний контроль на аудиторних заняттях у формі опитування.